

‘Veel projecten zijn weer spannend’

Staalbouwprojecten jureren is op eieren lopen, want delicaat, en een vak apart, vandaar een vakjury voor de Nationale Staalprijs. Janneke Bierman, kersvers voorzitter van het onafhankelijk en breed samengesteld forum dat de ijzers uit het vuur mag halen, legt uit waarom niet zozeer de vormgeving maar de wijze waarop een project is gebouwd doorslag geeft. Baas bij de materiaalprijs is hoe eigenschappen en capaciteit van het materiaal zijn ingezet en benut. ‘Elk jurylid heeft een eigen oog voor de kwaliteit van het eindbeeld.’

Janneke Bierman, de nieuwe voorzitter van de Nationale Staalprijs, nam ‘graag’ het stokje van Pi de Bruin over om de jurering van de Nationale Staalprijs te modereren. Daarvoor zijn verschillende redenen: ‘Omdat het een heel erg leuke prijs is. Omdat het zo specifiek is en met materiaal te maken heeft, waarmee je heel verschillende dingen kunt doen. Het is

een gerenommeerde prijs. En de jurysamenstelling is erg breed, wat het ook interessant maakt. Alle disciplines binnen de bouwkolom zijn vertegenwoordigd. Dat zorgt dat de discussie ook gevoerd wordt vanuit verschillende invalshoeken. Daar steek ik zelf ook iets van op. De jury’s waarin ik zit of zat gaan meestal over de architectuur en vormgeving.

Dat speelt hier wel een rol, maar voert niet de boventoon.’

Hoe moeilijk of gemakkelijk is het als architect om het materiaalaspect in het vizier te houden?

‘Tijdens de behandeling komen de verschillende invalshoeken naar voren en wordt de mening gevormd. De constructeur vertelt waarom iets constructief wel of niet handig is. En de bouwer meldt of iets wel of niet slim is gebouwd. Ieder kijkt ernaar vanuit zijn specifieke rol, en kijkt naar context, naar manier van bouwen, of iets duurzaam is gemaakt en het zich ook in de tijd goed zal houden. Waarmee je zo integraal mogelijk een inzending beoordeelt. En natuurlijk telt

'DIT IS ECHT EEN VAKJURY, DIE VAKMANSCHAP HERKENT EN ERKENT'

dan ook nog het eindresultaat. Ik zit dan als enige architect in de jury, maar iedereen kijkt door zijn bril en heeft een eigen oog voor kwaliteit van het eindbeeld.'

Betekent dit dat een meer afgewogen oordeel tot stand komt of dat beter het accent wordt gelegd?

'Je kunt per project wat beter doorgronden waar het specifiek bijzondere aan het project zit. Of het bijvoorbeeld erg ingewikkeld is om te maken. Dat zie ik als architect niet, maar de staalbouwer wel en kan dat voor de rest expliciet maken. Zo kom je samen beter tot een oordeel, want een groot deel van ons werk is wel bureauwerk. Je kunt het ook niet altijd meteen uit de inzending halen, want de manier van aanleveren is nogal wisselend.'

Dus de aard geeft de doorslag?

'Is iets innovatief? Is iets bijzonder geconstrueerd? Is het slim? Daar hebben we op gelet. Dat kan soms in iets heel kleins zitten of juist in het bijzondere resultaat van het geheel. Wat dat betreft is het soms ook lastig die afweging te maken. Omdat je soms appels met peren moet vergelijken. Een kleine opgave kan ook heel bijzonder zijn en is niet te vergelijken met een enorm groot infrastructureel project. Daar hebben we dan wel de indeling per categorie voor, maar we hebben ook wel discussie gevoerd of een project in een andere categorie beter tot zijn recht komt. Dat zijn geen ellenlange discussies en daarbij worden

geen compromissen gesloten. We discussieren het langst over projecten waarmee iets bijzonders aan de hand is.'

Dus de 'betere projecten' komen vanzelf boven drijven?

'Dat zou wel moeten, maar ik kan niet uitsluiten dat we een project onvoldoende konden doorgronden vanwege de kwaliteit van het ingezonden materiaal.'

Heeft u tijdens de jurering een persoonlijk favoriet ontdekt?

'Nee, omdat ik probeer hier als juryvoorzitter objectief in te staan. Ik heb waar nodig de bril van architect opgezet maar probeer als voorzitter het gesprek te leiden en consensus te vinden in wat door de verschillende juryleden als meest bijzonder is ingebracht. Dat hebben we met elkaar gedaan. Ik vond het bijvoorbeeld fantastisch hoe de staalbouwer zijn rol binnen de jury vervulde en ons wees op de staalbouwkundige aspecten. Dat was voor mij wel een eyeopener. Iedereen kijkt op zijn manier naar een project, maar wat zijn nou de ingrediënten van een project? Waarin komt nou die excellentie naar voren? Waarom heeft het ene project nou net een stapje voor op de ander? Waaruit blijkt nou dat het zo goed is gedaan? Van die discussies heb ik wel geleerd; we zijn steeds bezig met bouwen en maken, maar hoe wordt het gemaakt? Als zodanig is dit echt een vakjury, die vakmanschap herkent en erkent.'

Komt de categorie Duurzaamheid goed uit de verf?

'We hebben een hele mooie winnaar. Ik vind dat het doel van die categorie daarmee ook goed voor het voetlicht wordt gebracht. Eigenlijk willen we natuurlijk dat duurzaamheid een rol speelt bij alle projecten, en dat we steeds meer toegaan naar circulair bouwen en nadenken over beperking van energieverbruik in gebouwen. Want we moeten nog veel verder gaan. Nu kan het nog een voorbeeldfunctie hebben. Ik denk dat het heel belangrijk is dit in de prijs separaat te benoemen. Het zou in alle projecten moeten meewegen, en er zijn daardoor ook wel eens andere keuzes gemaakt; je let er toch op of iets een duurzame constructie is en of het wel innovatief genoeg is.'

Merkt u in de beroepspraktijk dat het circulair gedachtengoed nu eindelijk in een versnelling raakt?

'Er is veel aandacht voor circulair bouwen maar het staat nog relatief in de kinderschoenen. Iedereen is het aan het uitvinden en daarbinnen heb je een paar voortrekkers. Ik denk dat het best snel kan gaan, maar innovatie in de bouw is niet zo vanzelfsprekend. Daar hebben we nog wel zorgen over. Geld speelt vaak eerder een rol. En: "We doen het altijd al zo, in de bouw." Dat belemmert een snelle omslag maken. Het zit ook in regelgeving. De overheid moet daar ook een centrale rol in spelen.'

Er moet meer gestimuleerd worden?

'Ja, ik denk dat dit heel erg nodig is. De overheid moet daar een voortrekkende rol in spelen.'

Maar de terugtrekkende overheid laat alles toch aan de markt over?

‘Zo gaat het in ieder geval niet lukken.’

Toch lijkt de bouw er steeds meer in te slagen aan een circulair concept ook een goed business model te verbinden.

‘Ja, dat begint nu te komen. Met name op gebied van productontwikkeling en ook in de toeleverende industrie gebeurt van alles. In interieur en inrichting gebeurt veel. Wij zijn er als architectenbureau intensief mee bezig. We moeten dat ook als beroepsgroep sterk oppakken. Er is nog een wereld te winnen. Het moet nog wel een vliegwiel worden. Ik vind het heel inspirerend dat een paar partijen hierin al heel ver zijn. In dat opzicht hebben we een hele mooie winnaar.’

Wat moet er nog gebeuren, om die wereld te winnen?

‘Er moet op allerlei fronten gewerkt worden, breed. Hoe ga je bouwen door iets zodanig te maken dat je het ook weer uit elkaar kan halen en op een andere manier kan hergebruiken? Dat is niet alleen aan opdrachtgevers. Ik denk dat de overheid een sterke rol kan pakken, als voorbeeldfunctie van hoe goed opdrachtgeverschap werkt. En langzaam regels aanscherpen. Ik denk dat de hele bouwsector er aan moet, van nieuwe materialen, technieken tot product- en dienstontwikkeling die weer kunnen worden ingezet in het bouwproces. Het is interessant en het mooie van deze tijd waarin er weer elan is om te zoeken naar innovatie.’

De vorige juryvoorzitter sprak van een ‘schrale tijd’ waarin weinig programmatische werd verrijkt, maar dat was zes jaar geleden.

‘Ik vind dat er ontzettend veel gebeurt en met veel ambitie. Wat dat betreft is er weer positiviteit waarin opdrachtgevers gaan voor goede dingen maken en daarbij ook de complexiteit niet schuwen. Het vrij in de wei bouwen is voorbij. Het is nu meer complex, soms zo complex dat het niet meer haalbaar is. Dat merken wij in onze architectenpraktijk. Sterk stijgende bouwpreizen. De betaalbaarheid wordt lastig. Er komen vraagstukken als: hoe hou je steden leefbaar waarin ook mensen met een kleinere beurs kunnen blijven wo-

‘ER GEBEURT ONTZETTEND VEEL EN MET VEEL AMBITIE’

nen. Er is een enorme opgave om enerzijds te verduurzamen en anderzijds heel veel bij te bouwen; meer woningen, meer infrastructuur. Het is best spannend om dat op een manier te doen zodat het ook leefbaar blijft.

Is de luifel op Stationsplein Utrecht daar een voorbeeld van?

‘Dat is een voorbeeld van een enorme context waarin het gebaar niet geschuwd wordt. Ik vind het heel spannend dat dit wel gebeurt. Dat er weer dit soort projecten zijn. Een paar jaar geleden was dit ondenkbaar. Met name op infrastructureel gebied zijn er de laatste jaren prachtige dingen gebouwd, zoals stationsgebouwen. Er gaat ontzettend veel geld in om, en je ziet dat het veel kwaliteit oplevert. En de komende jaren gaat er nog ontzettend veel gebeuren, rondom Amsterdam bijvoorbeeld. De steden groeien en infra groeit mee om Nederland met zoveel meer mensen te ontsluiten.’ ‘Een groot deel van de jurering ging ook over infrastructuur en wat daar mee te maken heeft. Stations. Bruggen. Van heel groot tot heel klein. Als je ze niet letterlijk met elkaar kunt vergelijken, dan waardeer je ze op constructie, innovatie of iets anders. We hanteren de vier criteria, waaronder allereerst context en concept. Oftewel, basisidee. Komt dat goed uit de verf en is de opzet helder. En dan natuurlijk creativiteit en inventiviteit. Dat is naar mijn idee een hele belangrijke. Daarin kan een project al gauw excelleren, door de manier van bouwen, de bouwmethodiek en de constructie, die inspeelt op een bepaalde context.’

Waarom wint die mooie brug in het Groningse Zuidhorn, die superslim in elkaar is gezet, het dan niet van die spoorbrug over een rivier van asfalt bij Muiderberg? Wil de voorzitter daar op reageren?

‘Over die twee bruggen hebben we eindeloos gediscussieerd. Ik denk dat we het langst gesproken hebben over waarom de één wel en de ander niet. Voor beide is veel te zeggen, maar als geheel is gekozen met de kennis die wij hadden.’

Bent u al eens in de buurt van Zuidhorn geweest?

‘Nee, maar het oordeel is wel unaniem. We gaan als jury erg snel, maar je kunt er ook twee keer zo lang over doen. Je kunt ter plaatse gaan kijken. Er zijn allerlei vormen mogelijk van jurering. Dat kan heel intensief zijn. Ik heb ook in een jury gezeten die interviews hield met de projectpartners.’

Beïnvloedt dat het oordeel?

‘Ja, het helpt zeker wel. Maar bij deze prijs is het niet alleen maar context. Kun je heel veel doorgronden op basis van bijvoorbeeld de constructieve opzet. Dat speelt bij deze prijs sterk. Het gaat in eerste instantie toch om de toepassing van het materiaal staal. Verder is het toch het oordeel van ons alle acht, waarbij de samenstelling en dynamiek binnen de jury mij aangenaam heeft getroffen.’ •